

De sociale pedagogiek is
springlevend en dat zullen
ze weten in Rotterdam!

Lezing t.g.v. de opening van het schooljaar
2016-2017 van de Masteropleiding Pedagogiek

Joop Berding en Wouter Pols

‘Pedagogiek’ vandaag de dag

- Talentontwikkeling.
- Optimaliseren van leerprocessen.
- Opbrengsten.

Rol van de pedagogische wetenschap? Onderzoek naar verklaring (verklarende mechanismen), sturing en regulering. De pedagoog als sociaal ingenieur. Alleen het ‘hoe’ telt.

Kritiek op pedagogische wetenschappen als wetenschappen van het 'hoe'

- Kritiek op effectiviteits- en meetbaarheidscultus.
- De vraag naar het 'waartoe' en het 'wat' van opvoeding en onderwijs blijft onderbelicht.
- Relatie tussen politiek, cultuur en pedagogiek is geen onderwerp van onderzoek.
- De onderzoeksresultaten van de pedagogische wetenschappen zijn nauwelijks relevant voor de man en de vrouw in de praktijk.

Pedagogiek als sociale handelings- of geesteswetenschap

- Opkomst van de moderne pedagogiek (eind 18e eeuw).
- Vorming: kind == cultuur.
- ‘Klassieke’ pedagogen.
  - Pestalozzi: uitgaan van het actieve en ervaring opdoende kind.
  - Schleiermacher: wat wil de oudere generatie met de jongere?
  - Herbart: Bildsamkeit (vatbaar voor vorming) en cultuur als vormingsgoed.

De pedagogiek gaat altijd over het ‘waartoe’, ‘wat’ en het ‘wie’ van opvoeding en onderwijs. Daarna komt pas het ‘hoe’.

Revival

- Het verdwijnen van 'klassieke' pedagogiek en haar wederopstanding.
- Nieuwe (deels 'oude') impulsen:
  - Dewey : via ervaring en transactie vormt het kind zich in en door de cultuur.
  - Arendt: in de wereld komen als subject (actorschap) via werk en handelen.
  - Korczak en Oury: de noodzaak van pedagogische instituties (wet van het respect).
  - Meirieu: de opvoeder benadert het kind niet als een te vormen object, maar als een zich vormend subject.
  - Biesta: kwalificatie, socialisatie en 'subjectificatie'.

Een pedagogische kaart

“Wat de opvoeder nodig heeft, is zoiets als een landkaart ...” (Herbart, 1806).

- Waartoe (richtinggevende idealen): in de wereld komen als een aanspreekbaar en verantwoording dragend subject.
- Wat (culturele inhoud): waaraan en waarmee het kind zich vormt.
- Hoe (1. voorwaarden): pedagogische instituties en (2. methode): werk (schoolwerk) en handelen (dialogoog over het schoolwerk).
- Opvoeding en onderwijs bestaan bij de gratie van een pedagogische relatie tussen opvoeders, resp. leraren en kinderen/jongeren, ingebed in een triadische structuur (leraar-leerstof (cultuur)-leerling).

Het ethos van de opvoeder

- Pedagogische deugden: geduld, vertrouwen, tact en standvastigheid.
- ‘Beginnen met doorgaan, doorgaan met beginnen’.
- Het gaat om het ‘staan’ van de opvoeder in een praktijk: een ‘ingewikkelde en veranderlijke constellatie van bijzonderheden’. Daarin moet je je met een ‘kaart’ steeds oriënteren: wat is hier aan de hand? Wat staat mij hier en nu te doen? Doe ik het goede?

Rotterdam ....

- Rotterdam als sociaalpedagogisch laboratorium.
- Putnam: *Our kids* = ook “onze kinderen”?
- Opdracht: maak sociaalpedagogische kaarten voor de stad Rotterdam!

Terugblik en samenvatting

- De pedagogiek zal sociaal zijn of zij zal niet zijn.
- Een 'nieuwe' pedagogische logica en een 'nieuwe' pedagogische taal.
- Hbo-pedagogiek: 'pedagogiek van de kaart'.

Stellingen

- De pedagogiek zal sociaal zijn of zij zal niet zijn, dat wil zeggen: de opvoeder dient altijd de sociale en de maatschappelijke context van de concrete activiteit in ogenschouw te nemen.
- Bij elke pedagogische activiteit dient de vraag naar het 'waartoe', het 'wat' en het 'hoe' en 'voor wie' te worden gesteld.

Literatuur

- Berding, J. (2016). *“Ik ben ook een mens.”*
- *Opvoeding en onderwijs aan de hand van Korczak, Dewey en Arendt*. Culemborg: Phronese.
- Pols, W. (2016). *In de wereld komen. Een studie naar de pedagogische betekenissen van opvoeding, onderwijs en het leraarschap*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- w.pols@hr.nl
- J.w.a.berding@hr.nl
- www.joopberding.nl
- @joopberding

